

1946 v nově otevřené sokolovně v Riegrových sadech vybudováno nové LD, h. s maňásky i marionetami, ved. M. Fikari. 1949 sokolovna pod Sokol ČKD Stalingrad, maňáskové divadlo h. J. Kaliba. 1961-1962 *Maňáskové divadlo TJ ČKD*, h. J. Foltán, poté LD v budově zrušeno. 1993 vznikl *LS Bubeníček*, marionety, navázal na tradici sokolských divadel. Zal. J. Mimra, ved. J. Haltuf. Vybudoval LD v 2. patře sokolovny, h. dodnes, 2000 např. Jak Ferda Mravenec pomohl broučkům. 2001 Bubeníček uspořádal v Sokole Královské Vinohrady setkání k příležitosti 90. výročí zah. loutkářské činnosti v této jednotě.

1913 zal. LD *Umělecké výchovy* při vinohradském spolku učitelů Umělecká výchova z podnětu malíře a sochaře Lad. Šalouna (1870-1946, mj. autor pomníku J. Husa na Staroměstském nám.), s loutkami sochaře H. Folkmana a dekoracemi O. Bubeníčka. Programově směřovalo k modernímu div., distancovalo se od tvorby



413 / Kresba Oty Bubeníčka: Akad. malíř Vít Skála realizuje svůj návrh nové scény v Loutkovém divadle Umělecké výchovy, 1924.

lidových marionetářů. Divadélko 1914 přeneseno do Nd na Vinohradech, postaveno na velké jeviště, první hrou Ašik-Kerib (Lermontov). K otevření divadla Dráteník, v. a zčásti r. L. Šaloun, hudební příprava R. Maturová (ND), společně s pěveckou školou M. Langové. Zde poprvé důsledné rozdělení hlasové a pohybové interpretace. Dále 1914 Jak Jaromil k štěstí přišel (Němcová, dram. M. Gebauerová), r. K. Mašek (dramatik, autor loutkových her), secesní stylizace, kostýmy L. Šaloun. Od této hry až do konce 30. let věnoval LD kritickou pozornost Jindř. Vodák. 1915 2x opera Džamilé (Bizet), 1916 Krejčí a Kašpárek (Rudolf), Oldřich a Božena (hudební vložky O. Zich). Mluvené party např. J. Kronbauerová, O. Čermák, K. Želenský, B. Vrbský ad. 1916 činnost v důsledku války přerušena.

LD Umělecké výchovy obnovilo činnost 1921 Johanes doktor Faust (Vrchlický, Kraus), manifestace představ o přehodnocení odkazu lid. loutkářství, h. v adaptované bývalé školní kapli Ráissovy školy ve Slezské ulici. Byla jednou z ved. scén s náročnou drgíí pro malé i velké, realistický ráz insc., po odchodu Šalouna ved. a r. dramatik, loutkoherec a výtvarník Vít Skála (1883-1967), spolu s O. Bubeníčkem. R. též V. Sojka-Sokolov.

Např. 1922 Krasocitný Budulín, Kámen mudrců (K. Mašek), Muž a dvě oči (Driml). Drg. V. Sojka (1905-1926, působil zde 1922-1926). Jeho prostřednictvím úroveň LD nepřímo ovlivnila Studentská

scéna: V. Sojka 1924 přesvědčil několik kolegů z DS, mj. E. Kolára, M. Vášovou (1911-1984, od 1945 přední h. ND), Fr. Smažíka a J. Verneru (autor div. her), aby se také stali členy LD Umělecké výchovy jako mluviči - podle tehdejší terminologie recitátoři. Sojka narušil výlučnou orientaci na dětské publikum, 1922 Lucerna, Svatba při lucernách (Offenbach), 1924 Dvojčata (Plautus), 1926 Tvrdohlavá žena. Ve vlastních hrách Pohádka o žábě s mikádem a MOM uplatnil Sojka parodické a satirické postupy k zatraktivnění dětských pořadů i pro dospělé. Jeho veršovaná lyrická hra, uvedená 1928, Brokát, princ z pohádky, částečně inspirovaná Kvapilovou Princeznou Pampeliškou, patří k nejvýznamnějším loutkovým hrám tohoto období. 1929 Revoluce na vsi (Kopenec), důsledně antropomorfní pojetí loutek (např. pravé vlasy). Většinou s původní hudbou Fr. Procházky. 1925 vybudována kovová jevištní konstrukce se dvěma mosty pro vodiče a jevištním vozem. Ve 30. letech určovali profil Umělecké výchovy r. E. Kolár a v. B. Buděšínský, 1934-1937 také J. Malík. 1930 Fortuniova píseň (Offenbach), na stylizované, oproštěné náznakové scéně arch. B. Buděšínského, 1932 Pohádkový zákon, r. E. Kolár. Insc. prolomily používání konstantní sady loutek pro všechny hry. 1935 Míček Flíček (J. Malík), též r. a v., použit běžící pás. 1936 Cínový vojáček, r. E. Kolár, využití metaforické básnivosti scény. Soustruhované loutky v Dračí princezně (Habesbergerová), v. Fr. Vojáček (+1942 v koncentračním táboře Mathausen). Za okupace na technicky nejmoderněji vybavené české loutkové scéně (kruhový horizont, pojezdny stoly, pohyblivý zadní prospekt, tři lávky) skoro 2 desítky zdařilých insc. her psaných pro tuto scénu, převážně určených dětem, r. Jiří Tittelbach, K. Baroch, Z. J. Výskočil, Fr. Vojáček, arch. Ant. Fric, hudeb. skladatelé O. Rödl a V. Prokop-Mlejnek. Výrazní loutkoherci O. Baudiš, Ant. Hirsch a L. Tittelbachová (1908-1988, též autorka). 1939 Vejce mezi černochoy (Tittelbachová), geometricky stylizované loutky Fr. Vojáčka, 1941 Jak hloupý Honza vyvrátil na princeznu. Některé z her protifašistická orientace, např. 1939 O zlém sněhuláku Sněhuráku (E. Skálová), 1942 Děd Všechnosněd (Hirsch), umělecky nejvýše 1940 Krysař (Hirsch). 1944 Faust (přepis Vrchlického a Krause), r. a stylizované loutky Zd. J. Výskočil. Významným experimentem i uvedení starých českých



414 / Pozvánka B. Kočího na premiéru Andersena v Loutkovém divadle Umělecké výchovy, 1930.